

Joanna Marchel

Państwowa Szkoła Wyższa im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej

Państwowa Szkoła Wyższa im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej miejscem budowania kapitału społecznego miasta Biała Podlaska

Streszczenie

Opracowanie przedstawia rolę i miejsce PSW im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej w aspekcie budowania kapitału społecznego miasta Biała Podlaska. Wskazano szczególne znaczenie Uczelni w tworzeniu warunków do tego, by młode pokolenie mogło właściwie, zarówno z jednostkowego jak i ogólnospołecznego zapotrzebowania, spożytkować swoje zdolności, realizować pasje i urzeczywistniać plany życiowe.

W opracowaniu zaprezentowano, na przykładzie naboru na lata 2010-2013, wskaźniki, dotyczące procentowego udziału w ogólnej liczbie studentów studiów stacjonarnych, inżynierskich, licencjackich i magisterskich- studentów pochodzących z Białej Podlaskiej.

Słowa kluczowe: kapitał społeczny, PSW, miasto, infrastruktura edukacyjna, źródło rekrutacji

Wstęp

Od czasu pierwszej w historii Uczelni inauguracji roku akademickiego minęło 13 lat. W tym okresie w Szkole zaszły olbrzymie zmiany. Począwszy od zmiany nazwy uczelni, poprzez imponującą rozbudowę infrastruktury uczelnianej, po najważniejsze – rozbudowę kierunków i stopni kształcenia studentów. Rozwijająca się w wielu płaszczyznach PSW im. Papieża Jana Pawła II coraz intensywniej i wyraziście wkomponowuje się w krajobraz, także zmieniającego się i rozwijającego, miasta Biała Podlaska.

Szkoła jest wspólnym dobrem społecznym mieszkańców. To miejsce pracy dla kilkuset osób, głównie z terenu miasta. Uczelnia z racji organizowania wielotematycznych konferencji naukowych, sesji, warsztatów popularnonaukowych, działań charytatywnych, staje się ważnym ośrodkiem życia społeczno-kulturalnego. Głównie jednak uczelnia jest miejscem budowania kapitału społecznego z racji prowadzenia studiów na 18 kierunkach kształcenia. Z tej oferty korzysta 2990 studentów - głównie ludzi młodych, będących najważniejszym, bo ludzkim elementem kapitału społecznego.

Kapitał społeczny w środowisku lokalnym

Zarówno socjologowie jak i ekonomiści od lat są zgodni z tezą, że edukacja i nauka mają niebagatelny wpływ na budowanie kapitału społecznego.

Co zatem tworzy ów kapitał ?

Po pierwsze – kapitał ludzki, „czyli umiejętności poszczególnych ludzi, ich skumulowana wiedza, zdolność do kooperacji, do współdziałania, do podejmowania wspólnych przedsięwzięć”.¹ Niewątpliwie „na kapitał ludzki składa się też wykształcenie, zdrowie jednostek, zdolność do aktywności ekonomicznej”.²

Kapitał społeczny tworzy także kapitał infrastrukturalny czyli sieć m.in. takich instytucji społecznych jak szkoły różnego typu, uczelnie, sieć infostradowa – niezbędna współcześnie do komunikacji społecznej.

Kapitał społeczny powstaje także, co jest oczywiste w gospodarce rynkowej, w oparciu o kapitał finansowy, ekonomiczny. Nie należy jednak fetyszyzować roli kapitału i pieniądza w tym procesie, bo choć jest on nieodzowny, to bazą kapitału społecznego są ludzie. Wyjątkową rolę w tworzeniu tego kapitału pełnią ludzie młodzi, którzy realizując swoje potrzeby, ambicje edukacyjne, naukowe, zawodowe tworzą jego „nie tyle fundament co iglicę”.

Wyjątkowo ważnym zadaniem społecznym, szczególnie na poziomie lokalnym, będzie tworzenie korzystnego środowiska infrastrukturalnego, w którym młode pokolenie spożytkuje swoje zdolności, zrealizuje pasje, urzeczywistni plany i zamierzenia.

Te wspomniane trzy elementy (kapitał ludzki, infrastrukturalny i ekonomiczny) tworzące kapitał społeczny wyznaczają w dużej mierze poziom życia w naszych małych ojczyznach, czyli lokalnym środowisku, w którym przyszło nam żyć.

Infrastruktura edukacyjna w Białej Podlaskiej

Miasto Biała Podlaska, szczególnie w ostatnim dwudziestolecu stara się tworzyć infrastrukturę społeczną, w której kapitał ludzki, szczególnie ten młody i najmłodszy, będzie mógł rozwijać się i kreatywnie realizować. Lokalna sieć szkół i struktura oświaty w Białej Podlaskiej wydaje się być tego dobrym przykładem.

Proponowana oferta edukacyjna, ilość i jakość kształcenia jest w dużym stopniu odpowiedzią na zapotrzebowanie edukacyjne zarówno społeczności samego miasta jak i szeroko rozumianej przestrzennie – okolicy. Miasto staje się lokalnym centrum edukacyjno – naukowym.

Dowodem na to jest fakt, że począwszy od edukacji przedszkolnej, poprzez elementarną, gimnazjalną i ponadgimnazjalną udział dzieci i młodzieży spoza samego miasta sięga od kilku procent w przedszkolach i szkołach podstawowych, do prawie 60% w szkołach ponadgimnazjalnych.

¹ M. Szczepański, Yappiszoneria, karosi i ludzie z sieci [w:] Edukacja a rozwój lokalny i regionalny (red.) D. Czakon, J. Kosmala, M. Szczepański, Częstochowa – Katowice 2001 s. 11

² B. Balcerzak – Paradowska, Rodzina a polityka rodzinna na przełomie wieków, IPiSS, Warszawa 2004, s. 72

To tu – na poziomie edukacji lokalnej tworzy się załóżek najpierw kapitału ludzkiego, a potem społecznego. Potwierdzenie tego zjawiska znajdziemy m.in. w wynikach sprawdzianów zarówno po szkole podstawowej, jak i egzaminów gimnazjalnych i maturalnych. Od lat poziom edukacji mierzony tymi wskaźnikami określa wysoką pozycję bialskiej oświaty zarówno na tle województwa lubelskiego jak i kraju.

Znakomicie w tę mapę infrastruktury edukacyjnej, ale już na poziomie szkolnictwa wyższego, wpisała się, powstała w 2000 roku Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa, a obecnie Państwowa Szkoła Wyższa im. Papieża Jana Pawła II. Uczelnia doskonale odnalazła się w mieście otwartym na potrzeby edukacyjne zarówno młodzieży jak i dorosłych.

Nie należy się temu dziwić. Wszak „charakterystyczną cechą transformacji społeczno – ekonomicznej w Polsce po 1990 roku jest wzrost aspiracji edukacyjnych społeczeństwa polskiego, co można uznać za następstwo postrzegania wykształcenia jako czynnika oddziałującego na szanse życiowe człowieka, wpływające na jego pozycję społeczną i standard życia”.³

PSW jako miejsce realizacji aspiracji edukacyjnych

W świetle diagnoz społecznych przeprowadzonych przez CBOS zarówno w 1996r., 2000r. jak i 2003r. wynika, że rodzice z wykształceniem wyższym w ponad 95% przypadków pragną aby ich dzieci osiągnęły ten sam poziom wykształcenia jak oni sami. Plany dotyczące wyższego wykształcenia dzieci formułowała także większość (60%) osób z wykształceniem podstawowym. Zdobywanie wyższego wykształcenia przez dzieci to cel 75% gospodarstw pracowniczych i 62% rolników.⁴ W ostatniej dekadzie obserwuje się ciągły wzrost tych aspiracji.

W świetle opisanych symptomów społecznych ostatniego okresu, nie zaskakuje i nie dziwi wysoka popularność i duże zainteresowanie studiowaniem na różnych kierunkach kształcenia w PSW w Białej Podlaskiej.

Warto zatem dokonać analizy i próby odpowiedzi na pytanie; jaki jest ilościowy udział mieszkańców miasta Biała Podlaska wśród ogółu studentów PSW. Przedstawione dane statystyczne z roku akademickiego 2010/2011, 2011/2012 i trwającego 2012/2013, a więc za okres kiedy uczelnia kształci studentów na bardzo wielu różnorodnych kierunkach, zarówno na poziomie licencjackim, inżynierskim, a także magisterskim⁵. Choćby krótką informację warto także przedstawić w odniesieniu do studiów podyplomowych prowadzonych w uczelni od 2002 roku. Przeprowadzenie takiej analizy będzie jedynie drobnym przyczynkiem do przedstawienia szerszego i wieloaspektowego zjawiska jakim jest tworzenie kapitału społecznego miasta i roli Państwowej Szkoły Wyższej w tym procesie. W roku akademickim 2012/2013 PSW w Białej Podlaskiej prowadziła 12 kierunków studiów licencjackich, 3 kierunków studiów inżynierskich i 3 kierunki studiów drugiego stopnia – magisterskich.

³ Tamże, s. 86

⁴ Por. Tamże s. 86

⁵ Materiał źródłowy: Dział Spraw Studenckich PSW Biała Podlaska

Tabela 1. Wykaz kierunków kształcenia w PSW w Białej Podlaskiej w roku akademickim 2012/2013

1.1. Studia licencjackie:

1	Bezpieczeństwo Narodowe
2	Ekonomia
3	Filologia - Język Angielski
4	Filologia - Język Rosyjski
5	Finanse i rachunkowość
6	Pedagogika
7	Pielęgniarstwo
8	Ratownictwo Medyczne
9	Socjologia

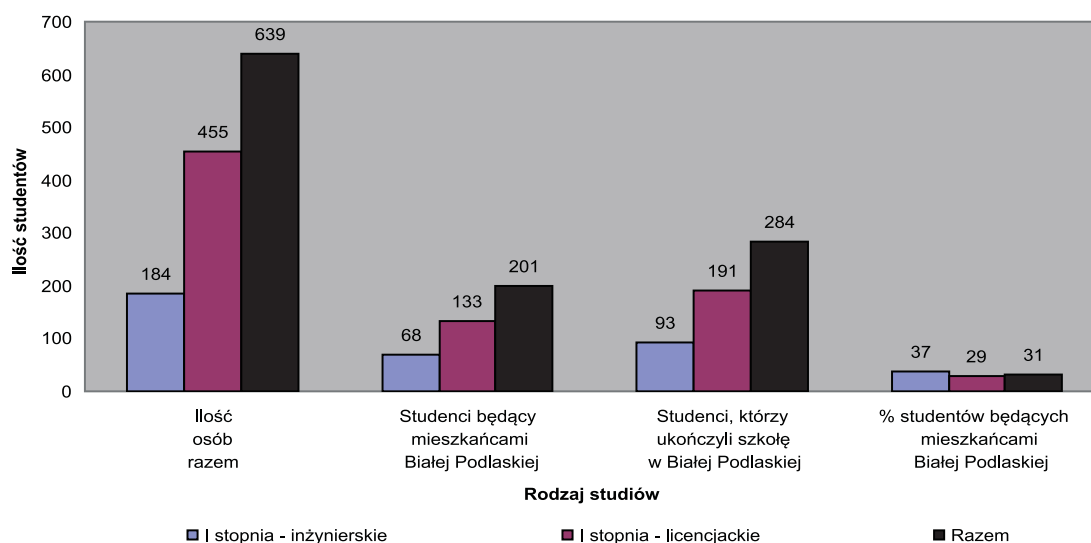
1.2. Studia inżynierskie:

1	Budownictwo
2	Informatyka
3	Rolnictwo

1.3. Studia magisterskie:

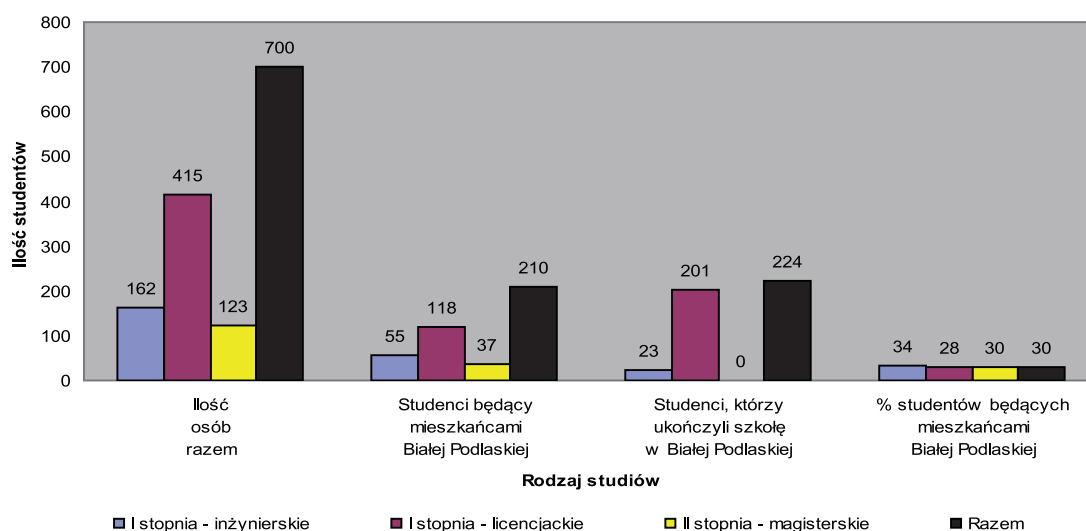
1	Turystyka i rekreacja
2	Zdrowie Publiczne
3	Ekonomia

Źródło: dane PSW

Biała Podlaska jako obszar rekrutacji studentów PSW**Studia stacjonarne - nabór 2010/2011****Rys. 1** Nabór na pierwszy rok studiów stacjonarnych w roku 2010/2011

Z przedstawionych danych wynika, że w roku akademickim 2010/2011 studenci będący mieszkańcami Białej Podlaskiej stanowili 31% spośród ogółu studiujących (rys. 1).

Studia stacjonarne - nabór 2011/2012

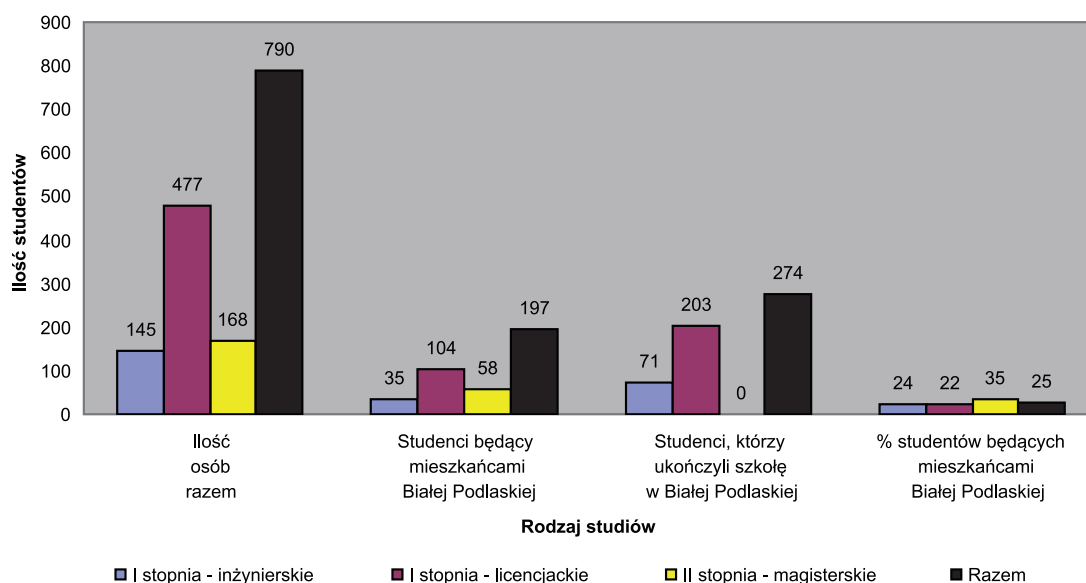

Rys. 2 Nabór na studia stacjonarne w PSW w roku akademickim 2011/2012

W roku akademickim 2011/2012 na studiach stacjonarnych wśród ogółu studentów, mieszkańcy Białej Podlaskiej stanowili podobnie jak rok wcześniej 30%.

Warto zauważyć, że w tym roku rozpoczęto także kształcenie na poziomie magisterskim na kierunku turystyka i rekreacja oraz zdrowie publiczne. II etap studiów wybrało także 30% studentów pochodzących z Białej Podlaskiej.

Studia stacjonarne - nabór 2012/2013

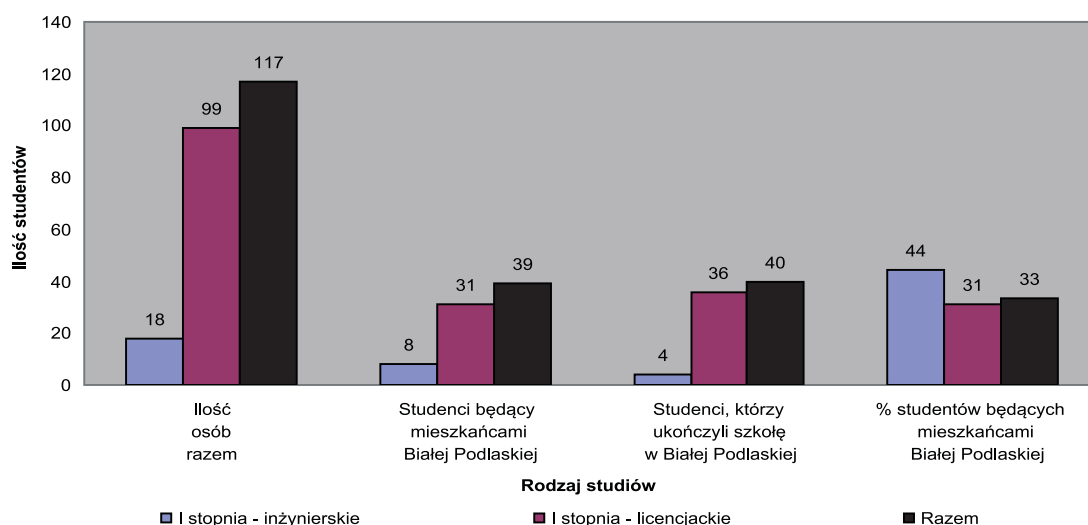

Rys. 3 Nabór na studia stacjonarne w PSW w roku akademickim 2012/2013

W roku akademickim 2012/2013 warto zwrócić uwagę na ciekawą tendencję. Ogółem, w stosunku do roku akademickiego 2011/2012, na studiach stacjonarnych wzrosła o 90 liczba studentów. Obecnie większość szkół i uczelni dotkliwie odczuwa skutki niżu demograficznego, co przekłada się oczywiście na zmniejszającą się liczbę uczniów i studentów. PSW w Białej Podlaskiej w tym okresie odnotowała zwiększenie liczby studentów – co niewątpliwie można uznać za sukces szkoły.

Również wśród studentów studiów niestacjonarnych udział osób nie będących mieszkańcami Białej Podlaskiej kształtuje się na podobnym poziomie (rys. 4,5,6).

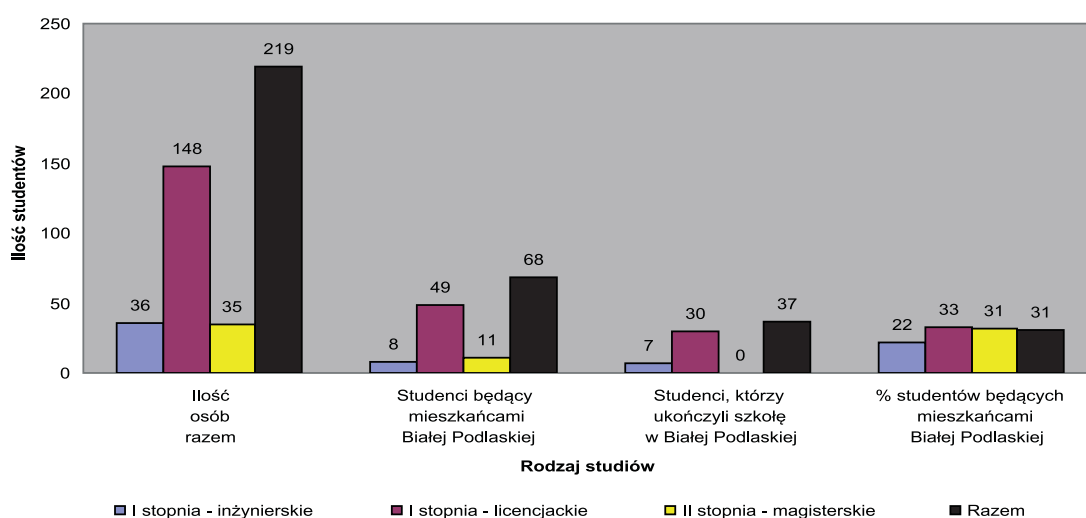
Studia niestacjonarne - nabór 2010/2011

Rys. 4 Nabór na studia niestacjonarne w PSW w roku akademickim 2010/2011

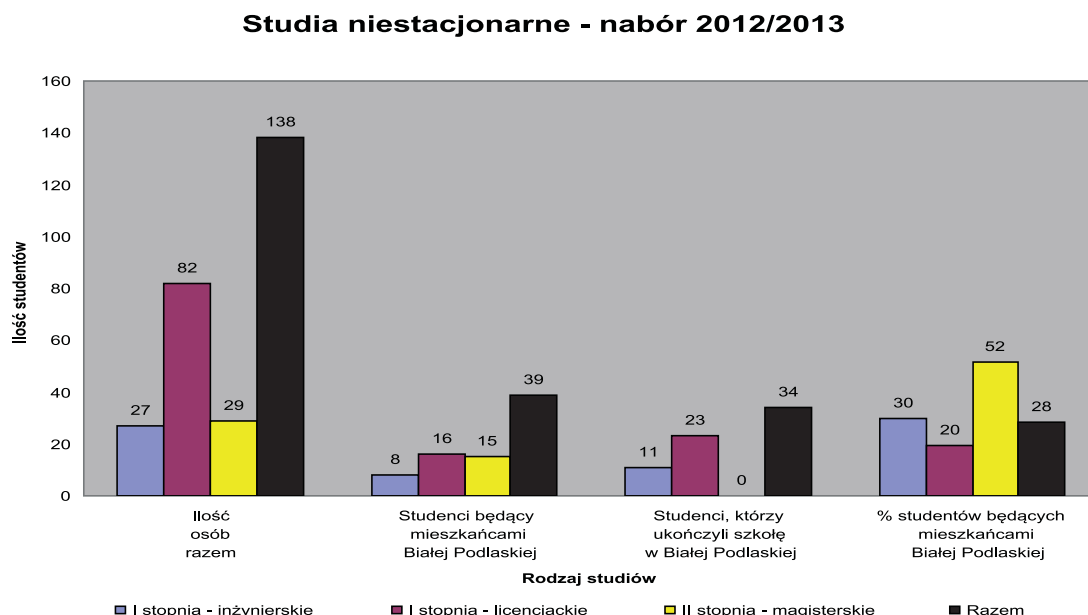
W roku akademickim 2010/2011 ten wskaźnik wyniósł 33%.

Studia niestacjonarne - nabór 2011/2012

Rys. 5 Nabór na studia niestacjonarne w PSW w roku akademickim 2011/2012

Analizując nabór na rok akademicki 2011/2012 na studia niestacjonarne warto zauważyć, że wśród osób będących mieszkańcami Białej Podlaskiej zarówno studia licencjackie jak i magisterskie cieszą się podobnym zainteresowaniem (33% i 31%).

Rys. 6 Nabór na studia niestacjonarne w PSW w roku akademickim 2012/2013

Wśród studentów studiów niestacjonarnych II stopnia w roku akademickim 2012/2013 zdecydowanie dominują osoby zamieszkałe w Białej Podlaskiej – stanowią one 52% ogółu studentów.

Podsumowując powyższe dane można zauważyć, że w latach 2010 – 2013 mieszkańcy Białej Podlaskiej stanowili i stanowią znaczący udział w ogólnej liczbie studentów studiów, stacjonarnych inżynierskich, licencjackich jak i magisterskich. W poszczególnych latach wskaźniki wynosiły kolejno 31%, 30% i 25%.

Podobne wskaźniki obserwujemy w odniesieniu do studiów niestacjonarnych, gdzie w analizowanym okresie mieszkańcy Białej Podlaskiej stanowili w kolejnych latach 33%, 31% i 28% ogółu studentów studiów niestacjonarnych białskiej PSW.

Szkoły ponadgimnazjalne jako źródło rekrutacji studentów PSW

Przedstawiona wyżej ocena koncentruje się jedynie na wykazaniu ilościowego udziału mieszkańców miasta Biała Podlaska w ogólnej strukturze studiujących w PSW. Nie uwzględniono natomiast danych dotyczących ilościowego udziału, w ogólnej liczbie studentów, wszystkich absolwentów białskich szkół ponadgimnazjalnych, a więc tych pochodzących zarówno z Białej Podlaskiej jak i spoza miasta. Z przeprowadzonej wycinkowej analizy omówionego zagadnienia,

z uwzględnieniem tego wskaźnika, wynika że absolwenci bialskich szkół w ogólnej grupie studentów PSW stanowią znaczny procent. I tak np. w roku akademickim 2012/2013 na studiach stacjonarnych wśród 790 studentów ogółem, 274 było absolwentami bialskich szkół ponadgimnazjalnych. Uczniowie szkół ponadgimnazjalnych są zatem ważnym zapleczem rekrutacyjnym dla bialskiej PSW.

Od 2002 roku rozpoczęto także w Uczelni kształcenie na poziomie płatnych studiów podyplomowych⁶. W latach 2002 – 2012 studia ukończyło 1146 słuchaczy. W tej grupie 388 (33,9%) słuchaczy było mieszkańcami naszego miasta.

Tabela 2 Studia podyplomowe prowadzone w PSW im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej

Studia podyplomowe realizowane w latach 2002-2012	
Nauczanie informatyki	Technologia informacyjna ze specjalnością informatyka i technologie informacyjne
Przedsiębiorczość	Technologia informacyjna ze specjalnością bibliotekoznawstwo i technologie informacyjne
Pedagogika opiekuńczo-wychowawcza	Wychowanie przedszkolne
Zarządzanie oświatą	Edukacja wczesnoszkolna
Polsko-Szwajcarskie Menedżerskie Studia Podyplomowe - Zarządzanie Przedsiębiorstwem	Technologia informacyjna i technika
Nauczanie przyrody ze ścieżką ekologiczną	Zarządzanie zasobami ludzkimi
Nauczanie matematyki	Terapia pedagogiczna
Nauczanie informatyki	Kwalifikacje pedagogiczne
Informacja naukowa i bibliotekoznawstwo	Wychowanie przedszkolne z podstawami logopedii
Nauczanie technologii informacyjnej i informatyki	Odnowa biologiczna
Kwalifikacje pedagogiczne	Rolnictwo ekologiczne

Źródło: dane PSW

Studia podyplomowe są elementem kształcenia ustawicznego, otwartego. Schemat kształcenia przez całe życie jest już na trwałe wpisany w drogi i ścieżki kariery zawodowej Polaków.

Oferta studiów podyplomowych PSW im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiejw znakomity sposób pomaga osobom, które chcą doskonalić się, bądź przekwalifikowywać, a także osobom zmuszonym zawodowo do uzyskania dodatkowych kwalifikacji. Taką szansę szkoła stworzyła dla prawie 400 osób z Białej Podlaskiej, które w latach 2002 – 2012 podjęły studia ma różnego rodzaju płatnych studiach podyplomowych.

Doskonałym uzupełnieniem oferty są studia podyplomowe realizowane w ramach projektów unijnych, przede wszystkim z Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, za które słuchacze studiów podyplomowych nie wnoszą żadnych opłat.

⁶ Materiał źródłowy: Sekcja Promocji i Kształcenia Ustawicznego PSW w Białej Podlaskiej

Tabela 3 Studia podyplomowe współfinansowane przez Unię Europejską realizowane przez Państwową Szkołę Wyższą im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej

Studia podyplomowe współfinansowane przez Unię Europejską realizowane przez Państwową Szkołę Wyższą im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej
Wychowanie przedszkolne. Studia podyplomowe dla nauczycieli.
Wychowanie przedszkolne. Studia podyplomowe dla nauczycieli II edycja.
Nowoczesny nauczyciel w społeczeństwie informacyjnym – studia podyplomowe dla nauczycieli.
Edukacja potrzebuje specjalistów! Studia podyplomowe nadające kwalifikacje do nauczania.
Edukacja potrzebuje specjalistów! Studia podyplomowe nadające kwalifikacje do nauczania – II edycja

Źródło: dane PSW

Ze studiów podyplomowych współfinansowanych przez Unię Europejską także skorzystali mieszkańcy Białej Podlaskiej, których ogółem było 104⁷.

Warto zauważyć, że na studiach podyplomowych grupą która najczęściej doskonaliła bądź zdobywała dodatkowe kwalifikacje byli nauczyciele różnego typu szkół. Także w tych studiach znaczący udział mieli nauczyciele bialskich szkół.

PSW w Białej Podlaskiej jako element kapitału społecznego miasta

W świetle przytoczonych danych można przyjąć tezę, że Państwowa Szkoła Wyższa im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej doskonale wkomponowała się w sieć usług edukacyjnych, pozytywnie i wyraźnie oddziałując na społeczność lokalną. Tym samym szkoła stała się miejscem budowania kapitału ludzkiego poszczególnych mieszkańców miasta i okolic, a także kapitału społecznego samego miasta.

Nie sposób w tym miejscu nie zauważyć aspektu finansowego i materialnego, który mógł mieć wpływ na wybór studiów właśnie bialskiej PSW. Biorąc pod uwagę statystyczny, przeciętny status społeczno – ekonomiczny większości rodzin z miasta i rejonu okalającego Białą Podlaską wiemy, że jest to społeczność nie najbogatsza, a miasto i okolice charakteryzuje wysoka stopa bezrobocia.

Nie ulega zatem wątpliwości, że powstanie i funkcjonowanie w dzisiejszym kształcie organizacyjnym i strukturalnym Państwowej Szkoły Wyższej im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej, dało szansę podjęcia i ukończenia studiów wyższych zapewne wcale nie małej grupie studentów pochodzących z rodzin o niższym statusie materialnym.

O wiele wyższe koszty kształcenia i utrzymania się w dużych ośrodkach akademickich takich jak choćby Warszawa czy Lublin byłyby barierą nie do pokonania dla wielu naszych studentów, których często nie byłoby stać finansowo na kształcenie się w tych aglomeracjach.

Funkcjonowanie szkoły niewątpliwie przyczynia się też do zmniejszenia dysproporcji w poziomie wykształcenia społeczeństwa między obszarami wielkomiastowymi, a takimi jak Biała Podlaska.

⁷ Materiał źródłowy: Sekcja Projektów i Funduszy Europejskich PSW Białej Podlaskiej

Jak stwierdzono na początku, rozwój ekonomiczny i społeczny ma miejsce przy udziale nie tylko takich stymulatorów jak edukacja i nauka ale także kapitału finansowego i materialnego, bez którego trudno mówić o rozwoju społecznym w kategoriach pełnego sukcesu. Należy przy tym zaznaczyć, kapitał finansowy powinien być rozumiany w wymiarze szerszym niż tylko np. kondycja finansowa szkoły, która jak widzimy jest bardzo dobra.

O wiele ważniejsze ale i trudniejsze, bo niezależne od skuteczności i operatywności poszczególnych jednostek czy grup ludzi jest tworzenie takiego środowiska ekonomicznego, zarówno w wymiarze lokalnym jak i państwowym, które pozwoliłoby spożytkować i wykorzystać ten kapitał ludzki w konkretnych miejscach pracy. Bowiem tylko wówczas przekształci się on w kapitał społeczny.

Wnioski

Zadowolenie z osiągnięcia wyższego wykształcenia jest w pewnym sensie tylko „produktem ubocznym procesu edukacyjnego”. Daje satysfakcję, ale musi przełożyć się właśnie na tworzenie kapitału społecznego, który wykuwa się w procesie wytwórczym.

Jeżeli wykształcenie nie zostanie wykorzystane przez społeczeństwo w procesie tworzenia czegoś nowego, w procesie pracy pożytecznej, zarówno z punktu widzenia jednostki jak i ogółu – to niestety może stać się źródłem frustracji i depriwacji grup społecznych.

Zatem niezbędny jest wspólny wysiłek, zarówno środowiska naukowego, władzy lokalnej jak i centralnej w tworzeniu sprzyjających warunków do rozwoju gospodarczego i aktywizacji przedsiębiorstw i instytucji zarówno w skali mikro jak i makroekonomicznej, po to by nie stracić potencjału intelektualnego, zdobytych umiejętności oraz zapału i ambicji młodego pokolenia.

PSW im. Papieża Jana Pawła II tworzy niewątpliwie korzystne warunki do rozwoju kapitału ludzkiego. Kapitał ten stał się dostępny szczególnie tym, którzy są mieszkańcami naszego miasta. Oddziaływanie Uczelni rozszerza się coraz dalej i sięga nawet poza granice kraju.

Szkoła aktywnie wkracza w życie społeczne, kulturalne i ekonomiczne miasta. Z drugiej strony miasto i jego różnorodne instytucje coraz ufniej otwierają się na inicjatywy szkoły. Jednakże zasoby i potencjały obydwu stron nie są jeszcze wykorzystane w pełni, zatem możliwości współpracy w budowaniu kapitału społecznego są olbrzymie.

Literatura:

1. Szczepański M., Yappiszoneria, (2001) karosi i ludzie z sieci [w:] Edukacja a rozwój lokalni i regionalny (red.) D. Czakon, J. Kosmala, M. Szczepański, Częstochowa-Katowice.

2. Balcerzak-Paradowska B. (2004) *Rodzina a polityka rodzinna na przełomie wieków*, IPISS, Warszawa.
3. Kurzynowski A. (red.) (2000) *Polityka społeczna*, Wyd. SGH, Warszawa.

Dane źródłowe z:

Sekcji Projektów i Funduszy Europejskich PSW im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej

Działu Spraw Studenckich PSW Biała Podlaska

Liczba znaków ze spacjami: 18 825 (+ grafika 6 715)